

**Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğrencileri
Bitirme Projesi Yarışması
2024**

**RUMUZ
14072**

Açıklama Raporu



**TÜRKİYE PLANLAMA OKULLARI BİRLİĞİ
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğrencileri
Bitirme Projesi Yarışması 2024**

İçindekiler

ÖZET	4
1. GİRİŞ	4
2. AMAÇ, KAPSAM VE HEDEFLER.....	5
2.1. Amaç (Katkı-Önem)	5
2.2. Kapsam	5
2.3. Hedefler.....	5
2.4. Yöntem.....	6
3. Üst Ölçek (Tarihi Kültürel Mirasın Korunması İçin B Planı)	6
3.1.Literatür Taraması	6
3.2.Somut ve Somut Olmayan Kültürel Miras.....	7
3.3. Alan Analizleri.....	8
3.3.1.Kültürel Miras ve Metropol	8
3.3.2.Kültürel Miras ve Boğaz.....	9
3.3.3.Kültürel Miras ve Beykoz.....	9
3.3.3.1. Kültürel Miras'ın Önemi :Su Kültürü Ve Su Yapıları	10
3.3.3.2. Bizans Döneminden Günümüze: Beykoz Mahalleleri	10
3.3.3.3. Beykoz'da Yaşayan Bellek (Beykoz'da Tarihi Dönemde Yaşayan ve Hala Hayatta Olan İnsanlarla Yapılmış Sözlü Kültür)	11
3.4. Beykoz Sentez Çalışması	11
3.5. Beykoz Yaklaşım Çalışması	12
3.5.1. Yöntem.....	12
3.5.2. Hedef ve Stratejiler	14
4. FİKİR PROJESİ / KAYBOLMUŞ KATMANLAR ARASINDA: BEYKOZ'UN SU KÜLTÜRÜNÜ GÖRÜNÜR KILMAK	14
4.1. Fikrin Terminolojisi	14
4.2. Fikrin Yansıması.....	16
4.3. Analizler.....	16
4.4. 4.3.1.Çalışma Alanı Konumu.....	16
4.3.1.Çalışma Alanı Önemi.....	17
4.3.3.Su Kültürü-Çeşmeler	17

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak

4.5.	Çevresel Katman	18
4.6.	Mekansal Katman	19
4.7.	Sosyal Katman	19
5.	YALIKÖY SORUN VE POTANSİYELLER	20
	SORUNLAR.....	20
6.	YAKLAŞIM SENARYOSU- YALIKÖY	21
	Kaynakça.....	25

ÖZET

Bu rapor, İstanbul'un tarihi ve kültürel mirasını koruma ve yeniden canlandırma amacıyla gerçekleştirilen bir bitirme projesinin ürünüdür. 2023-2024 Bahar dönemi boyunca, Beykoz ilçesi üzerinde yoğunlaşarak kentsel kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması için etkili stratejiler geliştirmek hedeflendi.

Projenin temel amacı, sadece bugünün ihtiyaçlarını değil, aynı zamanda gelecek kuşakların kültürel mirasa duyarlılıkla yaklaşabileceği bir planlama sürecini temsil etmektir. Bu süreç boyunca, tema posterleri, analiz, planlama yaklaşımı, fikir projesi ve tasarım adımlarını içeren kapsamlı bir çalışma gerçekleştirildi.

1. GİRİŞ

İstanbul'un tarihî ve kültürel dokusunu korumak, gelecek kuşaklara aktarmak ve kentsel gelişimi bu mirasa uygun bir şekilde yönlendirmek, günümüz kent planlama süreçlerinin temel önceliklerinden biridir. Bu bağlamda, İstanbul'un incisi Beykoz'da gerçekleştirilen "Tarihi Kültürel Mirasın Korunması için B Planı" projesi, somut ve somut olmayan kültürel mirasın entegrasyonunu hedefleyen yenilikçi bir yaklaşımı temsil etmektedir. Proje, kent planlama sürecinde Piramit metaforunu kullanarak, kültürel mirasın hem fiziksel hem de sembolik boyutlarını bir araya getirerek yeni bir perspektif sunmayı amaçladı. Bu çalışmada, Beykoz'un zengin mirasını somut ve somut olmayan miras haritalarıyla belirleyerek, bu mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması için stratejiler geliştirildi. Ayrıca, Piramit metaforunu kullanarak, kültürel mirasın üç katmanını (temel, orta ve zirve katmanlar) oluşturarak, bu mirasın korunması ve kentsel gelişimin denge içinde ilerlemesi için bir çerçeve sağlandı.

İstanbul'un kültürel dokusu, sadece tarihî yapıları ve mimari mirasıyla değil, aynı zamanda su kültürüyle de derin bir şekilde entegre olmuştur. Beykoz'un muhteşem atmosferi, Boğaziçi'nin sakin suları ile çevrili olmasıyla ünlüdür. Bu su kültürü, sadece şehrin fiziksel yapısını değil, aynı zamanda insanların yaşam tarzını, geleneklerini ve kültürel miraslarını da etkilemiştir.

Projenin odak noktası olan Beykoz'un tarihi ve kültürel mirasını koruma çabaları, sadece kentsel gelişimle ilgili değildir, aynı zamanda su kültürünün önemini de vurgular. Boğaziçi'nin suları, yıllar boyunca şehre hayat vermiş, ticaretin ve kültürel alışverişin merkezi olmuştur. Aynı şekilde, suyun bereketi ve hayat verici gücü, tarih boyunca çeşitli efsanelere ve mitlere konu olmuştur.

Bu projede, Beykoz'un tarihi mirasının yanı sıra, su kültürünün de korunması ve öneminin vurgulanması hedeflenmiştir. Bu noktada, Mısır'ın efsanevi Giza piramitleri ile Nil Nehri'nin taşması sonucunda ortaya çıkan efsaneler, suyun hayat verici gücünün ve kültürel öneminin bir göstergesidir. Bu benzersiz perspektif, projeye derinlik katmakta ve su kültürünün Beykoz'un mirasının ayrılmaz bir parçası olduğunu vurgulamaktadır.

Bu çalışma hem fiziksel hem de sembolik anlamda suyun ve kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması için önemli bir adım olduğunun göstergesidir.

2. AMAÇ, KAPSAM VE HEDEFLER

2.1. Amaç (Katkı-Önem)

Bu projenin temel amacı, İstanbul'un Beykoz ilçesinde bulunan tarihi ve kültürel mirasın korunması, yeniden canlandırılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak için sürdürülebilir ve yenilikçi stratejiler geliştirmektir. Somut ve somut olmayan kültürel değerlerin bütüncül bir yaklaşımla ele alındığı bu projede, su kültürü gibi Beykoz'un benzersiz miras unsurları da korunarak, kentsel gelişimin bu mirasa duyarlı bir şekilde yönlendirilmesi hedeflenmiştir. Piramit metaforuyla geliştirilen bu model, tarihi mirasın farklı katmanlar halinde ele alınarak, dengeli bir koruma ve planlama sürecine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

2.2. Kapsam

Bu proje, İstanbul'un Beykoz ilçesinde bulunan tarihi ve kültürel mirasın korunmasına yönelik kapsamlı bir çalışma sunmaktadır. Proje, Beykoz'un somut (mimari yapılar, su altyapısı gibi) ve somut olmayan (su kültürü, gelenekler, efsaneler) miras unsurlarını bir araya getirerek, bu mirasın geleceğe aktarılmasını sağlayacak stratejiler geliştirmeyi hedeflemektedir. Piramit metaforu kullanılarak, kültürel mirasın farklı katmanları (temel, orta, zirve) belirlenmiş ve bu katmanlar üzerinden koruma ve planlama süreçleri oluşturulmuştur.

Proje kapsamında aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

- Kültürel Miras Analizi: Beykoz'un tarihi, kültürel ve doğal mirası detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.
- Piramit Yaklaşımı: Kültürel mirasın farklı katmanlar halinde ele alınmasıyla, her katman için farklı koruma ve sürdürülebilirlik stratejileri geliştirilmiştir.
- Su Kültürünün Korunması: Beykoz'un tarihi su altyapısının korunması ve su kültürünün öneminin yeniden canlandırılması hedeflenmiştir.
- Kentsel Gelişim Stratejileri: Beykoz'un tarihi ve kültürel değerlerini göz önünde bulunduran sürdürülebilir kentsel gelişim ve planlama önerileri geliştirilmiştir.
- Bu proje, hem fiziksel hem de sembolik anlamda, Beykoz'un tarihi mirasını koruma ve bu mirası geleceğe aktarma sürecine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

2.3. Hedefler

Su Kültürünün Somut Mirasla Birlikte Değerlendirilmesi: Beykoz'un su kültürünü, tarihi yapılar ve diğer somut miras unsurlarıyla birlikte ele alarak, bu kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması için bütüncül stratejiler geliştirmek.

Kültürel Mirasın Koruma ve Kullanma Dengesinin Sağlanması: Beykoz'daki tarihi ve kültürel mirasın korunmasını sağlarken, bu mirasın sürdürülebilir kullanımı için dengeleyici bir yaklaşım benimseyerek hem koruma hem de faydalanma stratejileri geliştirmek.

Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirasın Kurtarılması: Beykoz'un somut (tarihi yapılar, su altyapısı vb.) ve somut olmayan (su kültürü, gelenekler, efsaneler vb.) kültürel değerlerinin yok olmasını engelleyerek, bu mirasların gelecek kuşaklara aktarılması için etkin kurtarma planları oluşturmak.

Kültürel Mirasın Canlandırılması: Beykoz'daki soyut ve somut kültürel miras unsurlarını yeniden canlandırmak, bu mirasların toplum içinde daha görünür hale gelmesini sağlamak ve kent kültürüne entegre etmek. (Batmaz,2021)

Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirasın Dönüşümü: Kültürel mirasın korunurken, aynı zamanda kentin gelişen ihtiyaçlarına uygun olarak yeniden işlevlendirilmesi ve dönüştürülmesini sağlamak, bu sayede hem korunma hem de sürdürülebilir kullanıma olanak tanımak.

2.4. Yöntem

Çalışmada izlenen temel analizler, özet literatür taraması, geleneksel veri toplama yoluyla saha çalışmaları, gözlemsel ve deneysel analizler ile kurumsal verilerin elde edilmesinden oluşur. Toplanan bilgiler dijital araçlarla görselleştirilmiş ve bu veriler arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılmıştır.

3. Üst Ölçek (Tarihi Kültürel Mirasın Korunması İçin B Planı)

3.1.Literatür Taraması

Kültür, İnsanlığın doğa ile olan mücadelesindeki tüm maddive manevi kazanımlar olarak tanımlanan kültür (Avcıkurt,2015: 160), bir yaşam biçimidir .Tarihsel süreçte üretilen, kuşaktan kuşağa aktarılan tüm maddi ve manevi özellikler olan kültür (Özgen, 2013: 1), toplumların varlıklarını sürdürdüklerindedir işareti olarak ele alınmaktadır (Haydaroglu,2003: 2). Kaplan (1999), topluma ait kültürlerin yalnızca yazılı ve sözlü eserlerden ibaret değildir; toplumların birlikte uyum sağladıkları örf ve adetlerin toplumsal karakterlerinin oluşturulmasını sağladılar olarak ifade etmiştir.

Miras, "bir nesilden sonrakine aktarılan değerler" olarak tanımlanmakta olup (Türk Dil Kurumu, 2017), kültürel doğal "bir toplumun ortak değerlerine ait unsurlar" olarak da alınabilmektedir (Kurtar ve Somuncu, 2013, s. 36). Kültürel miras, geçmiş ve güncel toplumsal kültürün değişimi, sanat, mimari, tarih, arkeoloji ve etnografya gibi alanlarda önem taşıyan taşınma ve taşınmaz varlıkları içeren geniş bir kavramdır. Bu kavram, somut ve soyut bir biçimde kapsayarak bir evrenin yaratıcılığını ve yaşam biçimini ifade eder.

Kültürel miraslar, yalnızca geçmişin bir devamı değil, zenginleştirilmiş bir veri dizisi olarak nesiller arasında köprü kuran ve bu sayede kuşaklar arası iletişim olanaklarından oluşan bir değerdir. Bir ulus, kültür ya da dünyaya bakış açısından bireye aidiyet hissini kazandırarak kimliğini çözen, yenilenemez değerlerin bir

Kentsel koruma bozuklukları, yerleşim dağılımı doğal, sosyal, ekonomik ve mimari özelliklerin taşınması veya taşınmaz, kültürel çeşitliliklerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amacıyla arızaların devam etmesine karşı korunması esastır. Hasol (1993), açık korumayı "tarih ya da sanat değeri taşıyan yapıların veya kent parçalarının yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli önlemlerin hazırlanması" olarak tanımlanmıştır.

Çağdaş koruma anlayışı sadece tarihi yapılar değil, aynı zamanda kentin sosyal ve ekonomik yapılarıyla birlikte somut ve soyut kültürel mirasların da korunmasını içeren bütüncül bir yaklaşıma geliyor (Erbey, 2004). Bu anlayış, kentlerin özgün karakterlerini koruyarak sosyal ve ekonomik faaliyetleriyle birlikte mirasların korunmasına.

3.2.Somut ve Somut Olmayan Kültürel Miras



Şekil 3.2. Tema Kapsamında Somut Miras Kavramsal Çerçeve Şeması
Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

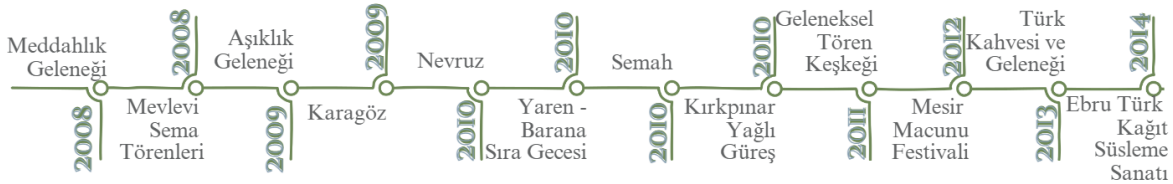
Somut kültürel miraslar, bir toplumun veya ulusun geçmişinden gelen fiziksel varlıkları ve biçimleri temsil eder. Bu miras, tarih boyunca insanların yaşam tarzlarını, inançlarını, sanatlarını ve geleneklerini yansıtan önemli belgeler niteliğindedir.

Somut kültürel değişimlerin korunması ve değerlendirilmesi, yalnızca geçmişin hatırasını yaşatmakla kalmaz, aynı zamanda aynı zamanda nesillere zengin bir miras bırakır ve kültürel çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunur. Bu durumun öneminin, toplumların ve ulusların geçmişlerine, kültürlerine ve değerlerine olan bağlılıklarını birlikte geliştirmelerini, sosyal, ekonomik ve büyüme açılarıyla da birçok fayda sağlar. Somut kültürel mirasların, kimliklerini geliştirmelerine ve toplumsal dayanışmayı artırmalarına yardımcı olur.

Sözlü gelenek ve anlatımlar	Efsane, destan, hikâye, ağıt, minni, mani, şiir, türkü, ilahi, atasözleri, tekerleme, ve benzeri türler.”	Gösteri sanatları	Aşık atışmaları, karagöz, meddah, ortaoyunu, halk müziği, halk oyunları gibi türleri.”	Toplumsal tören, ayin ve şenlikler	“Doğum, sünnet, düğün, ölüm, asker uğurlama gelenek ve göreneklere, toy, şölen, bayram, yıldönümü gibi törenler ve inanışlar.”	Halk bilgisi ve doğa pratikleri	Kuşaklar boyu deneyimler sonucu kazanılmış doğa bilgisi, halk hekimliği, halk meteorolojisi gibi.”	El sanatları	“Usta-çırak ilişkisi içinde öğrenilen ve seri üretime dayanmayan bakıcılık, demircilik, yorgancılık, sepetçilik vb. geleneksel meslekler.”
-----------------------------	---	--------------------------	--	------------------------------------	--	---------------------------------	--	--------------	--

↓
YAŞAYAN İNSAN HAZİNELERİ

• ÜNEŞCO TARAFINDAN ÜLKEMİZDEN DÜNYA SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS OLARAK LİSTESİNE DAHİL EDİLENLER;



Şekil 3.2. Tema Kapsamında Somut Olmayan Miras Kavramsal Çerçeve Şeması

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

Somut olmayan kültürel miras, bir toplumun geçmişten miras aldığı ve geleneksel yaşam anlayışının bir parçası olarak kabul edip canlı tuttuğu gelenek, görenek, bilgi ve becerileridir. Ayrıca tüm bunları yaşatmak için ortaya koyduğu gerekli olan araçlar, insan yapımı nesnelere ve kültürel mekânlardan oluşmaktadır.

3.3. Alan Analizleri

3.3.1. Kültürel Miras ve Metropol

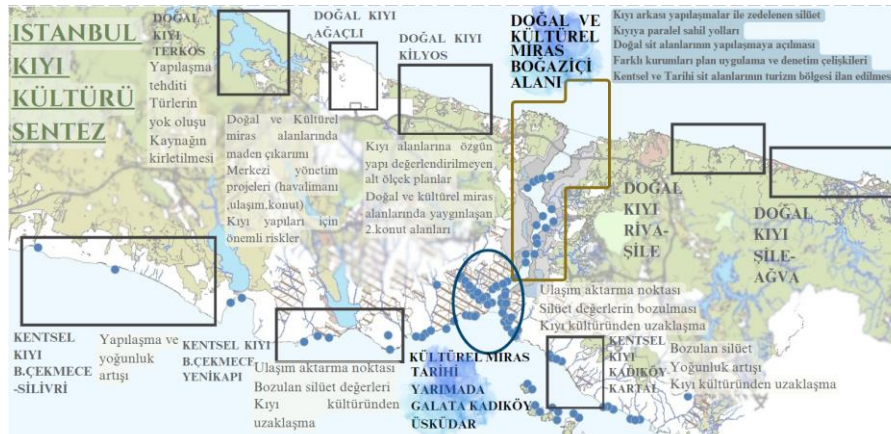
İstanbul, tarih boyunca çeşitli uygarlıklara ve kültürlere ev sahipliği yapmış, farklı din, dil ve etnik kökenli insanlar bir arada yaşadığı kozmopolit bir yapıyı benimsemiştir. Bu süreç, şehrin benzersiz bir kültürel mozaik haline gelmesini sağlamıştır. Uzun süre merkezi bir iktidar olarak önemli bir paya sahip olan İstanbul, böylece dünya başkentlerinden biri olma özelliğini korumuştur.



Şekil 3.3.1. İstanbul Konumu

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun İstanbul'u geçirmesinin ardından Topkapı Sarayı ve Kapalıçarşı'nın inşasıyla birlikte birçok okul ve hamam açıldı. Şehir, dünyanın dört bir yanından gelen insanların akınıyla kozmopolit bir toplum haline geldi; Yahudiler, Hıristiyanlar ve Müslümanlar bir arada yaşamaya başladı. Bizans dönemine ait eski binalar ve surlar restore edildi. Mimar Sinan'ın camileri ve diğer yapıları, Kanuni Sultan Süleyman dönemindeki mimari ve sanata verilen önemi göstermektedir. Bu dönemde Sarayburnu'nda, günümüzde ise Topkapı Sarayı'nın bulunduğu alanda bir Akropolis kuruldu. Şehre 100.000 kişilik bir hipodrom, limanlar ve su tesisleri eklendi. İstanbul, Avrupa ve Asya arasında yer alan bir özgürlüğe sahip olup, bu özelliği sayesinde ticaret, kültür ve diplomasi merkezi haline geldi. Balkanlar'dan göç alan şehirde, bu dönemde şehirleşme sürecinde gecekondular ön plana çıktı. 1960'larda gecekonduların yanı sıra apartmanlaşma da başladı. 1970'lerde ise hızlı nüfus artışı, konut ve nakliye raporları daha da önemli hale geldi. Artan otomobil sayısı ve buna bağlı olarak trafik sorunları, Boğaziçi Köprüsü'nün inşasında etkili oldu ve ulaşım açısından önemli bir gelişme sağlandı.

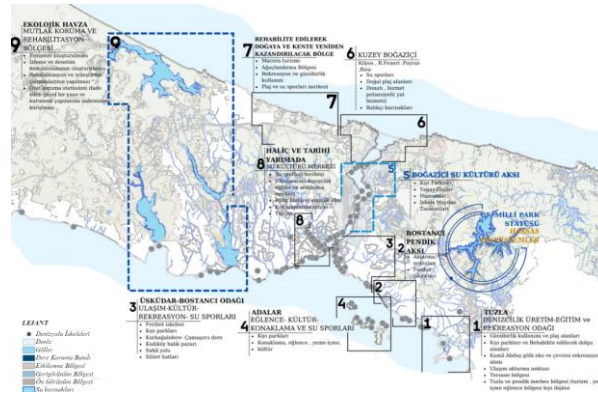


Şekil 3.3.1.2. İstanbul Su Kültürü Sentez

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak

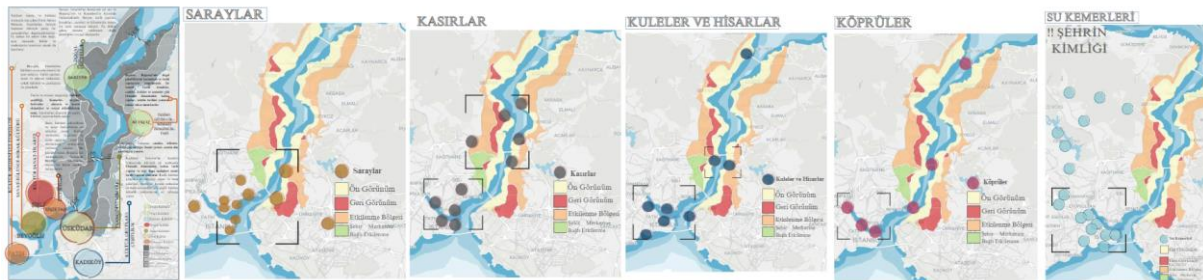
Dünyanın en eski birleşimlerinden biri olan İstanbul, diğer kadim şehirlerden farklı olarak göl, nehir gibi tatlı su kaynağı civarında kurulmamıştır. Bugün tarihi yarımada olarak adlandırılan bölgede kurulan İstanbul, Haliç doğal limanı ile beraber denizlerle çevrili olması, iki kıtanın buluştuğu eşsiz coğrafyasıyla asırlar boyu siyasi, askeri ve ticari bir cazibe merkezi haline gelmiştir. İstanbul Boğazı, Karadeniz ile Marmara Denizi'ni birbirine bağlayan su geçitidir. Boğaz; Avrupa ile Asya kıtalarını birbirinden ayıran doğal sınırlardan biri olarak kabul edilir.



Şekil 3.3.1.3. İstanbul Su Kültürü Yaklaşım

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

3.3.2. Kültürel Miras ve Boğaz



Şekil 3.3.2. İstanbul Boğaz Suları

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

Boğaz Denizi'nden kaynaklanan kıyı kültürü büyük bir öneme sahiptir. Boğaz, İstanbul'u Asya ve Avrupa kıtaları arasında bir köprü gibi birleştiren eşsiz bir coğrafi konuma sahiptir. Bu stratejik konum, yüzyıllar boyunca şehrin kültürel, ticari ve stratejik önemini artırmıştır. Boğaz'ın kıyıları, tarih boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Yunan, Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu gibi birçok uygarlık, bu su yollarının kenarlarındaki bölgelerde izler bırakmıştır. Limanlar, tersaneler, kaleler, saraylar ve diğer yapılar, İstanbul'un kıyı kültürünün zenginliğini ve çeşitliliğini yansıtır. Bu yerleşimler, yerel yaşam tarzını, gelenekleri ve görenekleri yansıtır.

İstanbul'un su yolları, sadece bir ulaşım yolu olarak değil, aynı zamanda şehrin kimliğinin bir parçası olarak önemlidir. Boğaz'ın kıyıları, şehrin tarihini, kültürünü ve güzelliklerini yansıtan önemli bir mirası korur. Boğaz Denizi'nin kıyı kültürü de şehrin özgün ve değerli bir parçasıdır.

3.3.3. Kültürel Miras ve Beykoz

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak



Şekil 3.3.3. Beykoz Tematik Eksen

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

İstanbul'un zaman zaman "zemzem ve şerbete" benzetilen ve çok bol olan kaynak suları daha ziyade Boğaz'da ve özellikle de Anadolu yakasında toplanmıştır. Bizans döneminde İstanbul ve Boğazı üzerine önemli bir uzman olan merhum Semavi Eyice "Dünya'nın en iyi kaynak sularının bir kısmının Beykoz bölgesinde yeryüzüne çıktığını" belirtir. Yeşillikler, koruluklar, güzellikler, iyi sular ve güzel çeşmeler semti olan Beykoz'un bu vasfı kazanmasında, 18. yüzyılın meşhur Kaptan-ı deryası Cezayirli Gazi Hasan Paşa'nın önemli rolü olmuştur. Beykoz'un bir sular ve ulu çınarlar semti olduğuna dikkat çekerek Beykoz'un oldukça bol ve tatlı sulara sahip olması, burasının aynı zamanda İstanbul'un kalabalık nüfusuyla içme suyu sıkıntısı çeken Anadolu yakası semtleri için vazgeçilmez bir "su kaynağı" hâline gelmesine neden olmuştur. Ayrıca, Beykoz'dan sandallarla getirilen suyun halka dağıtılmaktaydı.

3.3.3.1. Kültürel Miras'ın Önemi :Su Kültürü Ve Su Yapıları



Şekil 3.3.3.1. Beykoz Su Yapıları

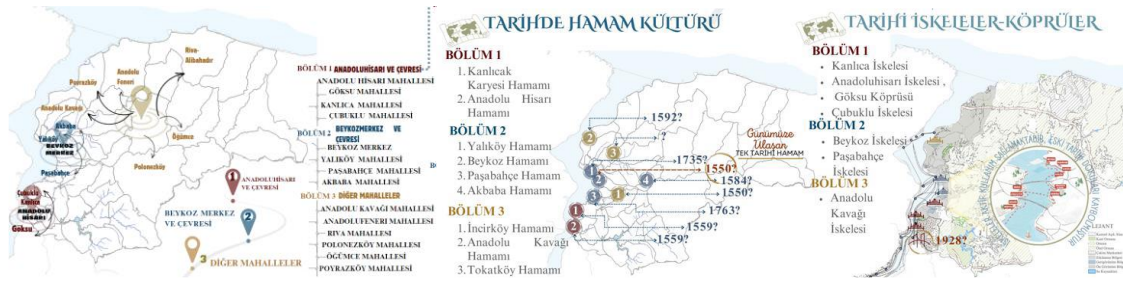
Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

3.3.3.2. Bizans Döneminden Günümüze: Beykoz Mahalleleri

Beykoz'un mahallelerinde su kültürü, çeşmeler, hamamlar, deniz ilişkisi ve balıkçılık gibi unsurlar üzerinden zengin bir mirasa işaret eder. Çeşmeler, temiz suya erişimi sağlamanın yanı sıra, toplumsal bir buluşma noktası olarak da hizmet eder. Hamamlar ise temizlik ve sosyal etkileşim için önemli mekanlar olarak kabul edilir,

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak

mahalle sakinleri arasında dayanışmayı ve toplumsal bağları güçlendirir. Mahallelerin deniz kıyısında yer alması, denizle sıkı bir ilişki içinde olduklarını ve denizden elde edilen faydaların mahalle hayatında önemli bir yer tuttuğunu gösterir. Deniz, hem bir geçim kaynağı olarak kullanılır hem de rekreasyon alanı olarak hizmet verir, mahalle sakinleri için önemli bir yaşam kaynağıdır. Balıkçılık da Beykoz'un kıyı mahallelerinde yaygın bir meslek olup, yerel ekonomiye katkı sağlar. Tüm bu unsurlar, Beykoz'un mahalle kültürünün ve yaşam tarzının önemli bir parçasını oluşturur, geçmişten günümüze aktarılan ve toplumsal bir bağ oluşturan değerlerdir.

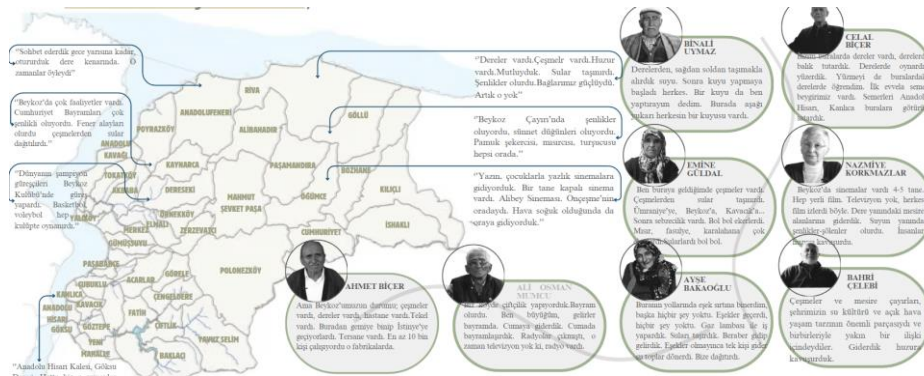


Şekil 3.3.3.2. Beykoz Mahalleleri

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

3.3.3.3. Beykoz'da Yaşayan Bellek (Beykoz'da Tarihi Dönemde Yaşayan ve Hala Hayatta Olan İnsanlarla Yapılmış Sözlü Kültür)

Beykoz'un eşsiz güzellikteki sulak alanları ve su kültürü, anlatıcılarda derin bir hayranlık ve saygı uyandırır. Yapılan röportajlara göre; Sözlü geleneğin içinde, suyun yaşama olan katkıları ve bereketi sıkça vurgulanır. Bu anlatılarda su, sadece bir içecek değil, aynı zamanda ruhu besleyen bir kaynak olarak görülür. Beykoz'un suyla birlikte yaşayan toplumlara, suyun getirdiği huzur, birlik ve bereketin izlerini sürerek, manevi miraslarını gelecek nesillere aktarmayı sürdürmesi gerektiği düşünülüyor."



Şekil 3.3.3.3. Beykoz Mahallelerinin Su Kültürü Açısından Değerlendirilmesi

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

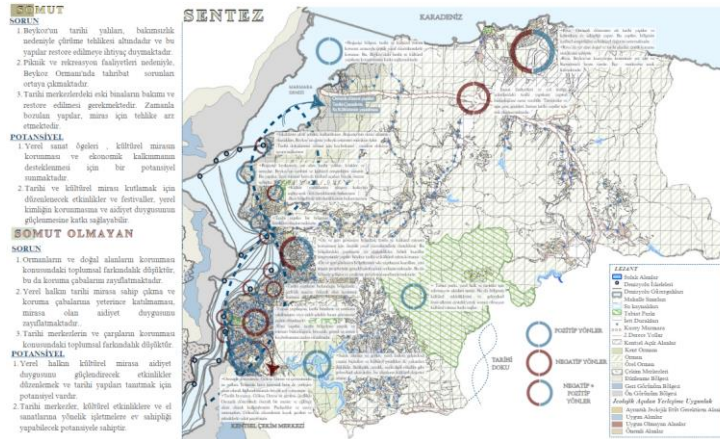
3.4. Beykoz Sentez Çalışması

Beykoz'un su kültürü, tarihi ve kültürel mirasının önemli bir parçasıdır. Boğaziçi'nin kıyısında yer alan Beykoz, suyla iç içe geçmiş bir yaşam biçimi ve bu yaşamın bir parçası olarak çeşitli somut ve somut olmayan kültürel

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak

miras öğeleri barındırmaktadır. Su yolları, çeşmeler, hamamlar ve suyla ilişkili diğer yapılar, bölgenin tarih boyunca nasıl şekillendiğini göstermektedir.

Bu sentez çalışmasında, su kültürünün somut miras taşıyan diğer varlıklarla bir bütün olarak ele alınması, kültürel mirasın korunması ve canlandırılması açısından kritik bir adım olarak görülmektedir. Beykoz'un su altyapısının korunması, bu mirasın geleceğe taşınması adına önemli bir fırsattır. Aynı zamanda, su kültürü ile ilişkili festivaller, etkinlikler ve halkın katılımı yoluyla yerel halkın aidiyet duygusu güçlendirilerek, kültürel ve doğal mirasın korunması sağlanabilir.



Şekil 3.4. Beykoz Sentez Çalışması

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

3.5. Beykoz Yaklaşım Çalışması

3.5.1. Yöntem

Hipotez: Beykoz'da somut ve somut olmayan kültürel miras, kamusal mekanlardaki varlığıyla kentsel belleğin oluşturulmasında kritik bir rol oynamaktadır.

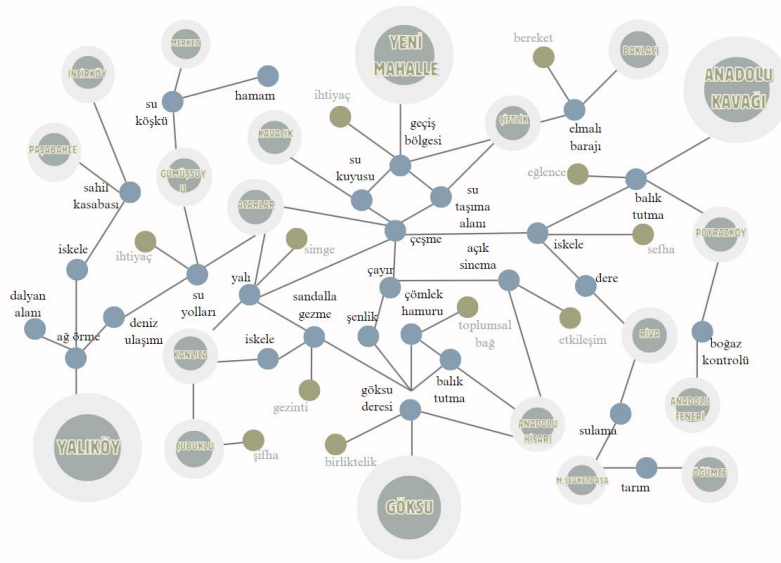
Alt Hipotezler:

Somut Mirasın Etkisi: Alt Hipotez 1: Beykoz'da bulunan su yapıları, geçmişin izlerini taşıyarak yerel halkın tarihî kimlikleriyle bağ kurmalarını sağlar. Alt Hipotez 2: Su mekanlarının korunması ve restorasyonu, bölgenin kentsel dokusunu koruyarak toplumsal belleğin devamlılığını sağlar.

Somut Olmayan Mirasın Etkisi: Alt Hipotez 3: Beykoz'daki su kültürü bağlamında gelenekler, bağlar, öyküler ve toplumsal etkileşimler, kamusal mekanlarda düzenlenen etkinliklerle canlı tutularak toplumsal hafızanın aktarılmasına katkı sağlar. Alt Hipotez 4: Somut olmayan miras açısından su unsurları, yerel halk arasında birlik ve dayanışma duygusunu pekiştirerek kentsel kimliğin güçlenmesine katkıda bulunur. Kamusal Mekanların Rolü:

Alt Hipotez 5: Beykoz'daki kamusal mekanlar, somut ve somut olmayan kültürel mirasın yaşatılması ve korunmasında merkezi bir rol oynar. Alt Hipotez 6: Kamusal mekanlar, ziyaretçilerin ve yerel halkın kültürel etkileşimde bulunmalarını sağlayarak kentsel belleğin canlı tutulmasına olanak tanır.

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak



Şekil 3.5.1. Beykoz Mahalleleri Ağ Şeması

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

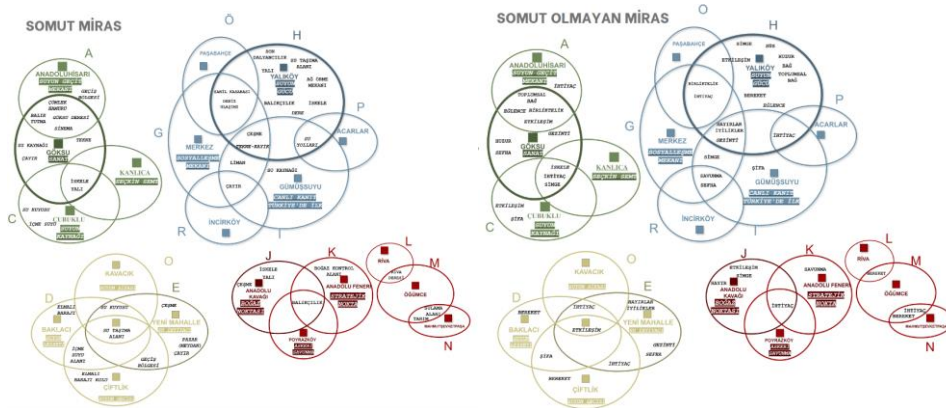
Veri Toplama ve Analiz: İlk adım olarak, Beykoz'un sözlü tarihinden ve yapılan röportajlardan elde ettiğiniz verileri incelendi. Bu veriler arasında su kültürüyle ilgili somut ve somut olmayan kavramlar üzerine yapılmış açıklamaları ve gözlemleri bulundu.

Kavramların Belirlenmesi: Verileri analiz ederek su kültürü bağlamında öne çıkan somut ve somut olmayan kavramları belirlendi. Örneğin, somut kavramlar arasında "nehir", "deniz", "yağmur" gibi suyla ilgili fiziksel öğeleri; somut olmayan kavramlar arasında ise "huzur", "özgürlük", "topluluk" gibi duygusal veya kültürel kavramları eşleştirildi.

Mekanların Seçilmesi: Ardından, her bir somut ve somut olmayan kavrama temsil edici mekanlar belirlendi. Bu mekanlar, projenin odaklandığı bölgeye veya su kültürüyle özdeşleşen önemli yerlere dayandı.

Venn Şemasının Oluşturulması: Belirlenen somut ve somut olmayan kavramları içeren bir Venn şeması oluşturuldu. Somut kavramları bir dairede, somut olmayan kavramları ise başka bir dairede gösterildi. Ardından, her iki kavramın da ortak özelliklerini temsil eden kesişim bölgesini belirlendi.

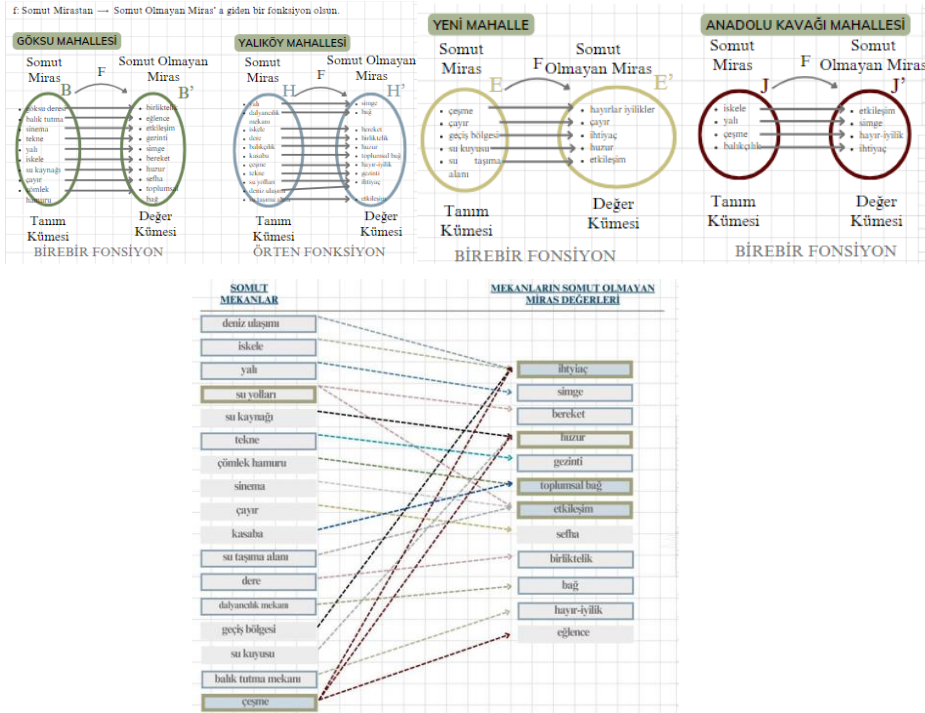
Kavramların Eşleştirilmesi: Oluşturulan Venn şemasında, her somut kavramı en uygun somut olmayan kavramla eşleştirildi.



Şekil 3.5.1. Beykoz Mahalleleri Venn Şeması

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak



Şekil 3.5.1. Beykoz Yalıköy Katmanı

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır

3.5.2. Hedef ve Stratejiler

STRATEJİ	EYLEM	AKTÖRLER	BEKLENEN FAYDA	STRATEJİ	EYLEM	AKTÖRLER	BEKLENEN FAYDA
AMAC 1: Birliklik, senkronizasyon ve uyum ilkelere kullanarak kültürel mirasın entegrasyonunu sağlamak	S1	E1	1-3-5-8-9-10-11-12-13-14	AMAC 3: Farkındalık ve beşerîler arası iletişim bilincini önlem olarak kültürel mirasın edilebilir kılınmasını sağlamak	E1	3-4-12-14-16-17	1 2 3 4
	S2	E2	2-3-4-7-8-12-14-15-16		E2	12-14-16-17	1 2 3 4
	S3	E3	2-3-4-5-6-12-14		E3	6-7-9-12-14	1 2 3 4
AMAC 2: Koyu ve denizce yönelik emvanterin çıkarılması, deniz koruma sahalarının belirlenmesi	S1	E1	1-2-5-7-13-14-15-16-17	Kültürel Mirasın Farkındalık Arzulanması	E1	3-4-12-14-16-17	1 2 3 4
	S2	E2	1-2-3-5-8-13-14		E2	6-7-9-12-14	1 2 3 4
	S3	E3	2-3-5-9-10-11-13-14-16-17		E3	2-3-4-6-7-8-9-10	1 2 3 4
AMAC 4: Somut Olmayan Mirasın Korunması ve Kullanılmasına Dönüşümünün Sağlanması	S1	E1	1-2-3-5-8-10-11-12-13-14-15-16	Toplumsal Katılımın Etkinliklerini Dönüşümüne	E1	3-4-12-14-16-17	1 2 3 4
	S2	E2	2-3-4-7-8-12-14-15-16-17		E2	6-7-9-12-14	1 2 3 4
	S3	E3	2-3-4-5-6-12-14		E3	2-3-4-6-7-8-9-10	1 2 3 4

Şekil 3.5.2. Beykoz Hedef, Strateji, Eylem Tablosu

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

4. FİKİR PROJESİ / KAYBOLMUŞ KATMANLAR ARASINDA: BEYKOZ'UN SU KÜLTÜRÜNÜ GÖRÜNÜR KILMAK

4.1. Fikrin Terminolojisi

Tarih Ve Kültür Oluşumunda Suyun Etkisi

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak

Su doğal bir nesne olarak, insanoğlunun kendisi vasıtasıyla büyük tarihsel dönüşümler ve yüksek kültür varlıklarını oluşturan bir varlıktır. Böylece, su hem doğal olanın hem de tarihsel ve kültürel olanın öznesi ve nesnesi konumundadır. Tarih ve kültür suyun gücüyle oluşmuştur.

Su olmasa, suyun tarlalara çekilmesi olmasa kentlerde nüfusu besleyecek bir tarımsal üretim fazlası ortaya çıkmayacaktı. Aynı şekilde suyu güvenceye almak için yapılan ve kayaların oyulması ile inşa edilen barajlar ve sarnıçlar olmasa suyun kurak yaz aylarında kentli nüfusun su ihtiyacını karşılaması mümkün olmayacaktı. Dahası, Oymak'a göre suya bağlı kent kültüre ve kentli alışkanlıklarda oluşmayacaktı. Su ve kültür ilişkisi geçmişten bugüne her zaman çok bağlı ve güçlü ikili olmuşlardır. (Oymak,2010)

Su varoluşun özü. Su, yüzü toprağa ve semaya dönük bereket.Kültürün ve medeniyetin (Oymak, 2010)

binlerce yıllık çağılışı olarak ifade edilmektedir.Toplulukları birleştiren ve toplumu dönüştüren en önemli birkaç unsurdan biri olan su, doğal dünyadaki somutluğun ötesine geçmiş en önemli öge haline gelerek kültürün kendisi olmuştur.

SU

Taşkınlara dayalı tarım konusunda en çarpıcı örnek Mısırdır. Mısır tarımı büyük oranda Nil'in mevsimsel taşkınlarına dayanıyordu. Bu sulama sistemi ileri düzeyde uygarlaşma sürecinde örneği görülen ve bu süreçte de kültür oluşturan en önemli örnektir. (Suyla Gelen Kültür) (İSKİ)

Mısır Örneği

Tarım olmasa uygarlıklarda olmayacaktı.Uygarlıklar oluşmasaydı kültürel miras varlıkları da oluşamayacaktı. İlk tarım havzaları nehir yatakları olmuştu. Bunun nedeni nehirlerin mevsimsel taşkınları sonrası çekilen suyun bıraktığı alüvyonel çamurun besin bakımından zengin oluşuydu. tarih; uygarlık suyla başlar..

Konsept;Piramit

Piramitler Eski Mısır Firavunlarının, krallarının ve kraliçelerinin mezarlarıdır.Firavunlar mumyalanır ve firavunun öbür dünyada iyi bir yaşam sürmesini sağlamak için birçok hazineyle birlikte piramitlerin içine gömülürdü. Piramitler, soyguncuları firavunların gömüldüğü altın ve adaklardan uzak tutmak için de inşa edilmiştir. Piramitler taştan inşa edilmiştir ve içlerinde birçok gizli oda bulunmaktadır.

Piramit Şekli Nereden Geldi

Sel suları çekildikçe, suyun dışında kalan yüksek toprak tepelerinin yeni filizler vermeye başladığını fark ettiler. Eski Mısırlıların zihninde bu toprak tepelikleri yeni yaşamın göstergesiydi. Bir toprak tepesi, sudan çıkan yeni yaşamın kaynağı olarak görülüyordu.Tapınaklarında ibadet ederken, bazen yaşamın başlangıcını temsilen bir toprak yığınına da tapınaklarına dahil ederlerdi. Bazen bu bir toprak ya da kum tümseğiydi ve bir süre sonra daha kalıcı bir şekilde tek bir taş bloğuna dönüşmeye başladı. Kaynak;(<https://mused.com/tr/stories/257/piramitler-nedir-ve-onlari-kim-insa-etmistir/>)

İnşa edilen piramitler sadece ölmüş bir hükümdarı onurlandırmak için yapılmış bir anıt değildi. Bunun yerine, içindeki firavun için bir diriliş ve ebedi yaşam aracı olarak görülüyorlardı.Eski Mısırlıların zihninde piramit

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak

şekli, tanrıları Osiris'in ölümden sonraki güçlerini, güneşten enerji çekmek ve hükümdarlarına yeni bir varoluş biçimi getirmek için piramit şeklindeki tepenin hayat veren gücüyle birleştiriyordu.

Bu tıpkı toprağa ekilen bir tohumun filizlenip yeni bir ürün yetiştirmesine benziyordu.

İşçilerin bir aradalığı

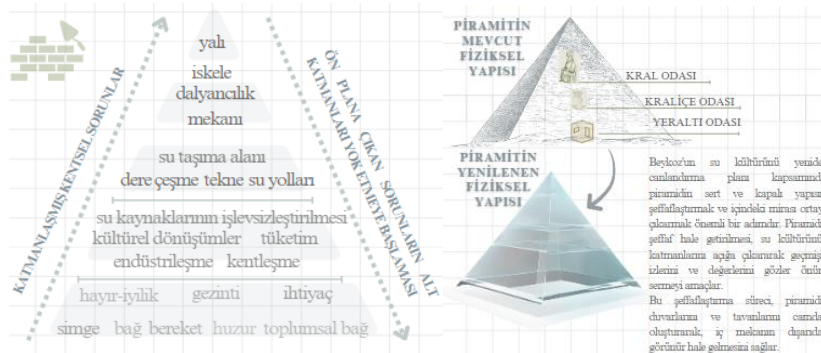
İşçilerin belirli bir amaç için bir arada yaşamaları= Komşuluk ilişkileri Organize olmuş bir ekip ruhunu temsil etmektedir. Barınmak için yeni keşfettikleri kum altında 'körf' adı verilen bir alanı kendilerine yaşam alanı yapmışlardır. Kaynak; (<https://mused.com/tr/stories/257/piramitler-nedir-ve-onlari-kim-insa-etmistir/>)



Şekil 4.1. Metafor Açıklaması

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

4.2. Fikrin Yansıması



Şekil 4.2. Piramiti Tekrar Düşünmek

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

4.3. Analizler

4.4. 4.3.1.Çalışma Alanı Konumu

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak

Yalıköy Mahallesi, Beykoz ilçe merkezinde yer alır. Osmanlı döneminde Beykoz'a yakın ayrı bir yerleşme konumundayken bugün birleşmiş ve Beykoz'un bir mahallesi olmuştur. Mahalle Anadolu Kavağı, Tokatköy, Çamlıbahçe, Ortabahçe, Beykoz Merkez Mahallesi ve İstanbul Boğazı ile çevrilidir. Güneyden İstanbul Boğaz'ına paralel geçen Çayır Caddesi mahalleyi Beykoz'a ve Ortaçeşme'ye bağlar.



Şekil 4.3.1. Yalıköy Konumu

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

4.3.1.Çalışma Alanı Önemi

15. yüzyılda Tokat Köşkü ve Tokat Bahçesi'nin inşası, ardından Beykoz Çayırı'nın eklenmesiyle birlikte bölge, avcılık ve mesire alanı olarak önemli bir yer haline gelmiştir (İstanbul 1994). Evliya Çelebi'nin aktarımlarından, bölgede yüksek ağaçların, dalyanların bulunduğu ve balıkçılığın önemli bir ekonomik faaliyet olduğu anlaşılmaktadır. Yalıköy'de ilk yerleşim 18. yüzyılda Beykoz Çayırı'na bakan yamaçlarda başlamış, 19. yüzyılda ise tepenin üst kısımlarına doğru genişleyerek ızgara planlı bir yerleşim düzeni almıştır (Salman 2004).

Osmanlı Devleti'nin Boğaziçi'ne olan artan ilgisi sonucunda, bölge yalılar, bahçeler, köşkler ve korularla donatılarak bir mesire alanı olarak gelişmeye devam etmiştir (Uçar 2013). Yalıköy'de 19. yüzyıl ortalarında Boğaziçi'nin ilk kagir yapısı olan Beykoz Mecidiye Kasrı inşa edilmiştir (1845-55 veya 1854) (Ödekan 1992, Uğuryol ve Can 2018). Bu tür yapılar ve deniz ulaşımının gelişmesiyle iskelelerin kurulması, bölgedeki yerleşim sayısını artırmıştır. Deniz taşımacılığının kolaylığı, çok sayıda dere ile su gücünün kullanımına elverişli koşullar ve o dönemde İstanbul'un dışında, boş geniş arazilerin bulunması da bölgenin gelişimini destekleyen faktörler arasında yer almıştır (Köksal 2005).

4.3.3.Su Kültürü-Çeşmeler

Kethüda Çeşmesi, Anadolu Yakası'nda bilinen en eski çeşmelerden biridir ve Beykoz'da, Ahmet Mithat Caddesi'nin Yalıköy Çayırı Sokağı ile birleştiği köşede yer almaktaydı. 1978 yılında yol genişletme çalışmaları nedeniyle çeşme taşları numaralandırılarak yıkılmış ve başka bir yerde yeniden kurulmak üzere kaldırılmıştır. Beş yıl sonra, 1983 yılında, çeşme mevcut yerine tekrar inşa edilmiştir.

Palamar Çeşmesi, Beykoz Hacı Ali Bey Camii'nin duvarına bitişik olup Sultan II. Abdülhamit döneminde yaptırılmıştır. Subaşı Mehmet Ağa'nın kızı Nâile Vesile Hanım tarafından 1901 yılında inşa ettirilen bu çeşme, aynı zamanda arka sokakta yer alan diğer bir çeşmeye su sağlamaktadır.

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak

YAPI ADI	KULLANIM AMACI	MEVCUT İŞLEV
Yalıköyü Mescidi/ Serbostani Mustafa Ağa Cami	Yapı Günümüze Ulaşmamıştır	
Kethüda Çeşmesi	ÖZGÜN	ÇEŞME
	ÖZGÜN DEĞİL	
İshak Ağa Çeşmesi	ÖZGÜN	ÇEŞME
	ÖZGÜN DEĞİL	
Yalıköy Hamamı	Yapı Günümüze Ulaşmamıştır	
Hünkar İskelesi Mescidi	Yapı Günümüze Ulaşmamıştır	
Değirmenocağı Mescidi	Yapı Günümüze Ulaşmamıştır	
Beykoz Askeri Debbâğ Fabrikası (Deri ve Kundura Fabrikası)	ÖZGÜN	FİLM PLATOSU
	ÖZGÜN DEĞİL	
Beykoz Çuha ve Kâğıt Fabrikası / Beykoz Dikimevi / Fabrikası	ÖZGÜN	ENSTİTÜ
	ÖZGÜN DEĞİL	
Beykoz Hünkâr İskelesi Kâğıt Fabrikası	Yapı Günümüze Ulaşmamıştır	
Mustafa Nazif Efendi Çeşmesi	Yapı Günümüze Ulaşmamıştır	
Beykoz Şapeli	Yapı Günümüze Ulaşmamıştır	
Beykoz Hamidiye Kâğıt Fabrikası	Yapı Günümüze Ulaşmamıştır	
Şeyh Sırrı Efendi Tekkesi ve Haziresi / Çayır Tekke	ÖZGÜN	KÜLTÜR MERKEZİ
	ÖZGÜN DEĞİL	
Naile Vesile Hanım Çeşmesi /Palamar Çeşmesi	ÖZGÜN	ÇEŞME
	ÖZGÜN DEĞİL	

Şekil 4.3.3. Yalıköy Envanterleri

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır

Yalıköy, tarihi dokusu ve su kültürüyle tanınan bir bölge olmasına rağmen, bazı önemli yapılar günümüze ulaşmamıştır. Yalıköy Hamamı'nın, sıcak su kaynaklarıyla meşhur olduğu bilinmektedir. Ancak, zamanla gereken özenin gösterilmemesi sonucu bu kıymetli yapı yıkılmıştır. Hamam, yalnızca bir mimari eser değil, aynı zamanda bölgenin kültürel ve sosyal hayatının önemli bir unsuru olarak varlık göstermiştir. Bu yüzden, hamamın yıkılması sadece bir yapı kaybı değil, bölgenin kültürel mirasının da bir parçasının yitirilmesi anlamına gelmektedir.

4.5. Çevresel Katman

TOKAT DERESİ

Beykoz'un Yalıköyü'nü sulayan Tokat Deresi, bölgenin önemli bir doğal ögesidir ve tarih boyunca hem ekonomik hem de kültürel açıdan önemli bir rol oynamıştır. Tokat Deresi, adını Beykoz'a bağlı olan Tokatköy'den alır ve Yalıköy bölgesinden geçerek Beykoz sahilinde Marmara Denizi'ne dökülür. Derenin geçtiği bu bölge, tarımsal faaliyetler için önemli bir su kaynağı olmuştur. Kültürel açıdan, Tokat Deresi ve çevresi, çeşitli mitolojik ve folklorik öykülere konu olmuştur.



Şekil 4.5. Çevresel Katman

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

4.6. Mekansal Katman

Yalıköy, zengin tarihi ve kültürel mirasıyla öne çıkan bir yerleşim bölgesidir. Bölgede gerçekleştirilen mekansal katman analizi, özellikle tarihi tescilli yapıların işlevlerini ve bu yapıların çevreyle olan uyumunu değerlendirmeyi amaçlar. Bu analiz, farklı dönemlerde inşa edilen yapıların arazi kullanımı ve işlevlerinin zaman içindeki değişimini ve günümüzdeki durumunu ortaya koymaktadır. Yalıköy'deki tarihi tescilli yapılar, çeşitli dönemlerde farklı amaçlarla inşa edilmiş ve kullanılmıştır. Zamanla değişen sosyal, ekonomik ve kültürel koşullar, bu yapıların işlevlerinde de değişimlere yol açmıştır. Günümüzde bu yapıların bir kısmı orijinal işlevlerini sürdürürken, bir kısmı ise restorasyon süreçlerinden geçerek yeni işlevler kazanmıştır.



Şekil 4.5. Mekansal Katman

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

4.7. Sosyal Katman

Yalıköy, yalnızca tarihi ve kültürel dokusuyla değil, güçlü sosyal yapısıyla da dikkat çekici bir yerleşim alanıdır. Köydeki sosyal yaşam, bireylerin günlük aktiviteler etrafında oluşturdukları toplumsal bağlar üzerinden şekillenir. Bu sosyal yapı, köydeki yaşamın zenginliğini ve dayanışma kültürünü açıkça ortaya koymaktadır.

Köy meydanında bulunan tarihi çeşme, Yalıköy'ün önemli sosyal merkezlerinden biridir. Bu çeşme, sadece bir su kaynağı olarak değil, aynı zamanda köy halkı için bir buluşma ve sohbet noktası olarak da işlev görür. Çeşme etrafında toplanan köylüler, günlük yaşamdan, köydeki gelişmelerden bahseder ve böylece topluluk içindeki iletişim ve dayanışma güçlenir. (<https://www.babaeskisozgazetesi.com/tarihi-cesme-yillardir-babaeskililere-hizmet-veriyor/34986/>)

Yalıköy'ün doğal kaynaklarından biri olan dere de köy halkı için büyük önem taşır. Dere kenarında balık tutma etkinlikleri, yalnızca sakinleştirici bir uğraş değil, aynı zamanda sosyal etkileşim fırsatıdır. Balık tutan köylüler, deneyimlerini paylaşıyor, sohbet eder ve birbirlerine destek olurlar. Bu tür etkinlikler, doğayla iç içe yaşama bilincini güçlendirirken, köyün sosyal yapısını da pekiştirir.

İskele ise Yalıköy'deki denizle bütünleşik yaşamın sembolüdür. Hem balıkçılık hem de eğlence amaçlı kullanılan kayıklar, köy halkı için önemli bir geçim ve sosyalleşme aracı olur. İskelede buluşan köylüler, denizle ilgili hikayeler ve tecrübelerini paylaşarak topluluk bağlarını kuvvetlendirirler. Böylece, iskele de sosyal bir buluşma noktası haline gelir, denizle olan bağları pekiştirir.



Şekil 4.6. Sosyal Katman

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

5. YALIKÖY SORUN VE POTANSİYELLER

POTANSİYELLER

- ✓ Çeşmelerin Sosyal Rolü: Geleneksel olarak, çeşmeler insanları bir araya getirir ve sosyal bağları güçlendirir. Toplumsal birlik ve dayanışmayı teşvik ederler.
- ✓ Tarımın Toplumsal Önemi: Tarım, toplumun önemli bir parçasıdır ve kültür merkezleri aracılığıyla bu önem vurgulanabilir. Su kültürü uygulamaları bu merkezlerde öğretilerek toplum bilinçlendirilebilir.
- ✓ İşkelelerin Çok Yönlü Kullanımı: İşkeleler, su sporları, balıkçılık ve diğer su tabanlı faaliyetler için ideal bir başlangıç noktasıdır. Su ile ilişkili aktivitelerin başlaması için önemli bir rol oynarlar.
- ✓ Kıyı Alanlarının Sosyal ve Kültürel Rolü: Kıyı alanları, farklı kültürel ve sosyal geçmişlere sahip insanların bir araya geldiği ve etkileşimde bulunduğu yerlerdir. Rekreatif aktiviteler için ideal bir ortam sağlarlar.
- ✓ Yalıların Denizle Bağlantısı ve Tarihi Mirası: Yalılar, denize bakan konutlardır ve denizcilikle ilişkili zengin bir tarihi mirası yansıtır. İstanbul'un denizcilik ve ticaret geleneğinin önemli bir parçasını temsil ederler.
- ✓ Pazarların Kültürel Alışveriş Ortamı Olması: Pazarlar, farklı toplulukların ve kültürlerin bir araya gelmesini sağlar ve kültürel bir alışveriş ortamı oluşturur. İnsanların bir araya gelip etkileşimde bulunduğu önemli buluşma noktalarıdır.
- ✓ Dere veya Nehirlerin Sosyal ve Kültürel Rolü: Dere veya nehirler, yerel topluluklar için önemli bir sosyal ve kültürel alan oluştururlar. Su kültürünün yaşatılması için önemli bir zemin oluştururlar ve geleneksel uygulamaların korunmasını sağlarlar.
- ✓ Beykoz Kundura Fabrikası'nın Tarihi Mirası ve Toplumsal Rolü: Beykoz Kundura Fabrikası, tarihi bir mirasa sahiptir ve su kültürü gibi geleneksel uygulamaların yaşatılması için önemli bir zemin oluşturur. Fabrika binası ve çevresi, insanların bir araya gelip etkileşimde bulunduğu önemli bir buluşma noktasıdır ve toplumun sosyal bağlarını güçlendirir.

SORUNLAR

- ✗ Fabrika Alanının Dış Mekanlarla İlişkisinin Kısıtlı Olması: Su kültürü açısından, fabrika alanının dış mekanlarla sınırlı ilişkisi, su ile etkileşim imkanlarını kısıtlar. Su ile temasın artırılması, su kültürüne katkı sağlayabilir.

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak

- ✘ Toplu Ulaşım İmkanlarının Minimum Olması: Su kültürüne erişimde toplu ulaşımın kısıtlı olması, su ile ilgili etkinliklere katılımı azaltmaktadır. Toplu ulaşım imkanlarının artırılması, su kültürüne katılımı teşvik edecektir.
- ✘ Eğimli Yapıya Sahip Sokak Dokusu ve Düzensiz Konut Alanı: Eğimli sokak dokusu ve düzensiz konut alanı, su kültürüyle ilişkili aktivitelerin ve etkinliklerin gerçekleştirilmesini zorlaştırmaktadır. Düzgün ve erişilebilir alanlar oluşturularak, su ile etkileşim imkanları artırılabilir.
- ✘ Su Kültürüne Ait Fonksiyonların Olmaması: Su kültürüne ait fonksiyonların bulunmaması, bölgedeki su ile ilişkili geleneksel uygulamaların ve ritüellerin yaşatılmasını zorlaştırabilir.

6. YAKLAŞIM SENARYOSU- YALIKÖY

TEMEL AMAÇ

Kaybolmuş olan, somut olmayan kültürel mirasın yaşatılması için, insanlar arasında ki etkileşimi artırarak toplumsal bağları genişletip , geçmişin hatıralarını canlandırarak kültürel belleğin korunması temel amaçtır.

KİM

Toplumun farklı kesimlerinden insanlar

NEREYE

Yalıköy'deki çeşmeler, dere, meydan ve sahil gibi su kültürünü yansıtan mekanlara

NEYLE

Yürüyerek,bisiklet,toplu taşıma

NEDEN

Etkileşimi artırarak Toplumsal bağı güçlendirmek için

Farklı mekanlar, Yalıköy gibi yerleşimlerde toplumsal etkileşimi artırır ve somut olmayan kültürel mirasa önemli katkılar sağlar. Dere kenarları, çeşmeler ve meydanlar gibi bu alanlar, insanların doğayla iç içe olabileceği, toplu olarak buluşabileceği ve geçmişin izlerini keşfedebileceği kritik kamusal alanlardır. Dere kenarları sessiz bir huzur sunarken, çeşmeler canlı bir toplumsal etkileşim merkezi olabilir. Meydanlar ise kültürel etkinliklerin ve toplumsal kutlamaların yaşandığı kalabalık ve canlı alanlardır. Bu mekanlar, sadece fiziksel bir ortam değil, aynı zamanda toplumun ruhu ve kimliği olan somut olmayan mirasa da katkıda bulunur. İnsanlar bu mekanlarda bir araya gelerek, geçmişten gelen mirası korur ve gelecek nesillere aktarırken, aynı zamanda birbirleriyle bağ kurarlar. Dere kenarları, çeşmeler ve meydanlar gibi toplumsal etkileşimi arttıran mekanlar, Yalıköy'ün kültürel çeşitliliğini zenginleştirir ve toplumun birbirleriyle etkileşimde bulunmasını sağlar.

1.bölge ; Kesinlikle, bir mekanın sadece fiziksel bir konum olmaktan öteye geçip insanları bir araya getiren bir merkez haline gelmesi oldukça önemlidir. Bu bağlamda, Kundura Fabrikası'nın dönüşmesi gerekmektedir. Fabrikanın yeniden değerlendirilmesi ve farklı işlevlere kavuşturulması, bölge için bir kültür ve etkileşim merkezi oluşturulmasına imkan tanır.

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak



Şekil 6. Yaklaşım Senaryosu

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

Kundura Fabrikası, sadece bir endüstriyel alan olmaktan çıkıp kültürel etkinliklerin, sanat sergilerinin, atölyelerin ve diğer kültürel faaliyetlerin düzenlendiği bir mekan haline gelebilir. Bu şekilde, insanlar farklı etkinliklere katılarak bir araya gelirler, sanat ve kültür üzerine konuşurlar ve yeni deneyimler kazanırlar. Aynı zamanda, Kundura Fabrikası, bir kültür rotasının oluşmasında önemli bir başlangıç noktası olma potansiyeline sahiptir. Fabrikanın tarihi ve kültürel önemi, ziyaretçilerin ilgisini çeker ve bölgedeki diğer tarihi ve kültürel mekanları keşfetmeleri için bir teşvik unsuru olabilir.

2.bölge; İshak Ağa Çeşmesi ve çevresi, Yalıköy'ün tarihi ve kültürel mirasında önemli bir yere sahiptir. Bu çeşmenin etrafındaki alan, sadece bir tarihî yapı olarak değil, aynı zamanda toplumun buluşma noktası ve kültürel etkinliklerin merkezi haline gelmelidir.

İshak Ağa Çeşmesi ve çevresi, geçmişten günümüze uzanan derin bir tarihi ve kültürel mirasa sahiptir. Çeşmenin etrafındaki pazar alanı, yıllar boyunca insanların ticaret yapmak, ürünlerini sergilemek ve sosyalleşmek için bir araya geldiği bir mekan olmuştur. Tokat Deresi ve çevresi ise doğal bir güzelliği temsil ederken, bölgenin su kültürüne ve doğal çevresine olan bağımlı vurgular.

Ancak, bu alan sadece tarihi bir yapı olarak değil, aynı zamanda toplumun buluşma noktası ve kültürel etkinliklerin merkezi haline gelmelidir. Çeşmenin etrafındaki alan, düzenli olarak kültürel etkinliklerin düzenlendiği bir mekan haline getirilebilir. Burada sanat sergileri, müzik konserleri, el sanatları fuarları ve diğer kültürel etkinlikler düzenlenerek bölgenin kültürel yaşamı canlandırılabilir.

Alanın bir toplum buluşma noktası haline getirilmesi, yerel halkın bir araya gelip fikir alışverişinde bulunabileceği, geleneksel oyunlar oynayabileceği ve sosyal etkileşimde bulunabileceği bir ortamın oluşturulmasını sağlar. Bu, bölgenin sosyal dokusunu güçlendirir ve toplumun birlikte yaşama kültürünü destekler.

3.bölge; Yalıköy mahallesinin konut dokusuna baktığımızda, yerleşimin en yoğun olduğu ve tescilli binaların en fazla olduğu bölgenin 3. bölge olduğunu görmekteyiz. Bu bölge, tescilli konut bölgesi olarak tanımlanmış olup, su yollarının oluşmasıyla birlikte yerleşmeye açılan ilk yerlerden biridir. Bu sebeple, bölge önemli bir miras değeri taşımaktadır ve rotanın bir parçası olmalıdır.

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak



Şekil 6. Yaklaşım Leke Çalışması

Kaynak: Araştırma Kapsamında Öğrenci Tarafından Hazırlanmıştır.

Beykoz Yalıköy Tarihi Su Yolu Çarşısı: Geçmişin İzlerini Taşıyan Bir Miras Beykoz Yalıköy'de yer alan tarihi su yolu çarşısı, geçmişten günümüze uzanan zengin su kültürünü yansıtan bir tasarıma sahiptir. Burası, suyun ticari ve sosyal hayatımızdaki önemini vurgulamaktadır. Ticaretin Kalbi: Çarşının merkezinde, Osmanlı dönemine ait görkemli hanlar ve ticaret alanları bulunmaktadır. Bu alanlar, geçmişte ticaretin canlı olduğu günleri yansıtır ve günümüzde çeşitli esnaf ve satıcılar tarafından kullanılmaktadır.

Zamansız Güzellik: Çarşının etkileyici atmosferini tamamlayan unsurlardan biri de tarihi çeşme ve camidir. Osmanlı mimarisini taşıyan çeşme, suyun canlandırıcı gücünü yansıtarak ziyaretçilere huzur ve dinginlik sunar. Cami ise tarihi ve dini önemiyle çarşının ruhunu besler ve ziyaretçilere manevi bir atmosfer sağlar.

Sosyal Merkez: Çarşının önemli yapıları arasında tarihi hamam ve kütüphane bulunmaktadır. Hamam, geçmişteki sosyal ve kültürel yaşamı yansıtarak, eski ritüelleri hatırlatır. Kütüphane ise bilgi ve kültürün odak noktası olmaktadır.

Meydanın Canlılığı: Çarşının meydanı, toplumsal etkileşimi ve eğlenceyi teşvik eden canlı bir ortam sunar. Bu alanda çeşitli etkinlikler düzenlenir, sokak sanatçıları performans sergiler ve insanlar bir araya gelerek geçmiş ve günümüzü paylaşırlar. **Pazar Alanı:** Renkli ve Canlı Bir Atmosfer Meydanın bir yanında yer alan pazar alanı, renkli ve canlı bir atmosfere sahiptir. Etkileşim ve bağ olanı olarak tanımlayabiliriz. Meydanın hareketli ve dinamik yapısı, burayı bölgenin sosyal ve kültürel merkezi haline getirir.

Su Sporları Merkezi: Aktif ve Eğlenceli Bir Deneyim Meydanın diğer yanında ise modern su sporları merkezi bulunur. Su sporları merkezi, tarihi su kültürünü yansıtarak bir yaşam tarzı sunarken, aynı zamanda suyun eğlenceli ve dinlendirici özelliklerini de vurgular.

Meydanın merkezinde yer alan tarihi İshak Ağa Çeşmesi, Osmanlı döneminden kalan bir eserdir. Çeşme, tarihi yapısıyla meydana karakter katar ve geçmişin izlerini yansıtır

KAYNAKÇA

- 10. sınıf Kümeler Konu Anlatım -Wikipedia
- Ankara Üniversitesi Ders Notları
- Anmaç, G. (2013). Somut olmayan kültürel miras kapsamında kuyumculuğun İstanbul örneğinde incelenmesi (Master's thesis, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Aydoğdu Atasoy, Ö. (2018). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında İcracı Kurum TC Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme (2006-2016). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halk Bilim Ana Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.
- Aydoğdu Atasoy, Ö. (2018). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında İcracı Kurum TC Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme (2006-2016). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halk Bilim Ana Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.
- Beykoz Belediyesi "Beykoz Camcıları", "Beykoz Su Kültürü" ,"Beykoz Tarım Çalıştay"
- Beykoz Turizm Rehberi
- Beykoz Turizm Rehberi Kuru İstanbul Strateji Belgesi İstanbul Çevre Düzeni Planı İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın Kıyı Alanlarına İlişkin Yaklaşımının Mekana Yansıtılmasına Yönelik Araştırma,Değerlendirme
- Bişkin, H. (2013). Kentlerde markalaşma "Beykoz örneği". İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bozlağan, R., & Akçakaya, O. (2016). Stratejik Yönetim Yaklaşımı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planları Üzerine Bir İnceleme. Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(3), 99-119.
- COŞKUN, B. (2021). TÜRKİYE'DE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI: TARİHSEL GELİŞİM VE YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ. Türk İdare Dergisi, 81.
- Çakir, N. (2016). Türkiye müzecilik belleğinde somut olmayan kültürel mirasın araştırılması (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Çakir, N. (2016). Türkiye müzecilik belleğinde somut olmayan kültürel mirasın araştırılması (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Çankaya, E. (2006). Somut olmayan kültürel mirasın müzecilik bağlamında korunması. Yıldız Teknik Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Çevre ve Şehircilik İklim Değişikliği Bakanlığı,
- Doğan Uyar, A. Beykoz, Merkez mahallesi tarihi kent dokusunun değişiminin incelenmesi (Master's thesis, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Erdine, Y. (2008). Beykoz, Yalıköy yerleşimi, Hacı Alibey fırını ve Mediha Yaran evi restorasyon projesi (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul).
- Erkök, F. (2002). Kentsel bileşenleri ve kıyı kenti kimliği bağlamında İstanbul'un öznel ve nesnel değerlendirmesi (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- giza.mused.org

Kaybolmuş Katmanlar Arasında: Beykoz'un Su Kültürünü Görünür Kılmak

- İsmek Tarihi Kültürel Miras
- İstanbul Çevre Düzeni Planı
- İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın Kıyı Alanlarına İlişkin Yaklaşımının Mekana Yansıtılmasına Yönelik Araştırma, Değerlendirme
- Koru İstanbul Strateji Belgesi
- Özalp, ş. P. S. (2006). Sosyo-mekansal dinamiklerle değişen planlama yaklaşımı mekansal stratejik planlama ve istanbul örneği.
- Özdemir, M. (2015). Endüstri mirasının yeniden işlevlendirilmesi. Beykoz deri ve kundura fabrikası örneği (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Salman, Y., & Kuban, D. (2010). Boğaziçi tarihi sit alanının yokoluş süreci. İTÜDERGİSİ/a, 5(1)
- Saniye, A. K. Ç. A. (2017). Kültürel miras yönetimi; İstanbul tarihi yarımada örneği değerlendirme ve öneriler. İdealkent, 8(22), 577-596.,
- Sayan, Y. (2009). Türk kültür mirasının korunması ve tarihi çevre bilinci üzerine. Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, 9(1), 157-160.
- Serin, S. (2020). Beykoz'da Bir Serdâb Köşkü: Mecidiye Kasr-ı Hümayûnu.
- Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Safranbolu'da Ocak Kültürü
- Tolga, H. B. (2006). Endüstriyel alanların dönüşümü, kentsel mekâna etkileri: Beykoz Kundura ve Deri Fabrikası için bir dönüşüm senaryosu. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Totu, H. G. (2018). Koruma planlarına ilişkin uygulama sorunlarının irdelenmesi: Beykoz Boğaziçi bölgesi (Master's thesis, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Totu, H. G. (2018). Koruma planlarına ilişkin uygulama sorunlarının irdelenmesi: Beykoz Boğaziçi bölgesi (Master's thesis, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Uçlar, S. (2012). Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi ve İstanbul Örneği.
- Ünlü, T. S. (2017). Kent Kimliğinin Oluşumunda Kentsel Bellek ve Kentsel Mekan İlişkisi: Mersin Örneği The Relation Between Urban Memory and Urban Space on Evo.lution of Urban Character: Case of Mersin. Planlama, 27(1), 75-93.
- Yıldırım, A. (2018). Kültür varlıklarının korunması bağlamında toplumsal bellek: Meydanlar (Taksim meydanı örneği).